

Prof. Gražinos Drąsutienės,
Vilniaus universiteto Akušerijos ir ginekologijos klinikos vedėjos,

LR SAM Asmens sveikatos
departamento direktorei
p. Romaldai Baranauskienei

Atsakymas

į raštą 2012-04-25 Nr. (10.3-33) 10 - 3594 „Dėl gimdymų namuose“

Vilnius 2012-05-03

Vilniaus universiteto Akušerijos ir ginekologijos klinikoje svarstėme jau ne vieną raštą (pridedu klinikos atsakymą prierašiosios tėvystės organizacijai), kuriame siūloma pritarti arba pareikšti nuomonę įteisinant gimdymą namuose.

Esame girdėję apie natūralų, švelnų gimdymą, aparatinį gimdymą, šeimyninį, humanišką gimdymą ir t.t. Šiuo metu vėl pasigirdo balsai, kviečiantys „atgal į gamtą“. Normalus gimdymas yra suprantamas biologinis reiškinys. Tačiau palyginti trumpos 10-20 valandų gimdymo periode yra vienos pavojingiausių žmogaus gyvenime. Lietuvoje seniau mirdavo trečdalis naujagimių ir kūdikių, nesulaukusių vienerių metų. Tarpukario Lietuvoje kasmet mirdavo apie 400 nėščiąjų ir gimdyvių. Šie skaičiai susiję su gimdymu namuose.

„Senovės lietuvės gimdydavo dažniausiai pirtyse. Tai įrodo ir sena lietuviška daina:

Eidama į pirtį aš mečiau aukso žiedą,

Priimk, Laume, mano auką, neatimk Tu man gyvybės...“

Lietuvoje Laumė buvo laimės ir globojanti akušeriją deivė. „Laumė gali palengvinti gimdymo skausmus, nes ji sprendžia, ar pakils gimdyvė iš savo gulto linksma ir žvali, arba jai nematyti dienos šviesos“ (V. Baronas).

Ta aplinkybė, kad šiluma palengvina gimdymo kančias, taip pat nenoras, kad gimdymą stebėtų daugelis žmonių, ypač jaunimas, ir buvo priežastis, kad nėščiosios, jausdamos prasidedant gimdymą, eidavo į gerai iškūrentą pirtį, kur bobutė-pribuvėja galėjo geriau atlikti savo pareigą.

Akušerinė pagalba tada buvo bobučių rankose. Ignas Končius (1886-1975) knygoje „Žemaičių šnekos“ (1996) rašo: „Apie gydytoją prie gimdymo kalbos negali būti. Ir pribuvėjų nebūdavo. Pagelbėdavo kaimo patyrusi senyva moteris“.

„Nėščia moteris dirbo visokius darbus iki pat paskutinės valandos. Prieš pat galą parsikviečia „bobutę“. Sunkiom minutėm užėjus, duoda gimdančiai karšto spirito su medum ir su žolelėm suvirinto. Sako, visą kūną apima maloni šiluma, o galva apsvaigsta. Pagimdžius duoda gerokai užgerti to paties gėrimo ir gerai pavalgyti paukštienos. Kaip su ranka atėmus, sakė, jautėsi.“

Vytautas Baronas (1902-1990) savo disertacijoje „Gimdymo pagalbos raida Lietuvoje“ (1953) taip rašo: „Gimdymui palengvinti duodavo moteriai gerti sutrinto į miltelius elnio uodegos kaulo su medum.

Iki naujagimio atjungimo nuo motinos bobutė apipurkšdavo jį vandeniu iš savo burnos, kad nedžiūtų jo veidas ir nebūtų dėmėtas. Atjungiant virkštelę, iš jos nuleisdavo kiek kraujo į taurelę ir, užpylus degtine, duodavo motinai išgerti – kad nebūtų pjūties.

Virkštelę perrišdavo vilnoniu siūlu, o naujagimį tuojau maudydavo šaltame vandenyje ir nedelsiant vystydavo.

Jeigu vaikas gimdavo „visiškai mėlynas“, tai palikdavo jį tarp motinos kojų, neatjungus virkštelės, pakol jis neatsigaus.

Kad greičiau gimtų placenta, gimdyvei liepdavo pūsti į tuščią butelį; kitais atvejais duodavo praryti gyvą bitę arba išgerti šiltų žiurkės taukų arba žirgo šlapimo. Jei visa tai nepadėdavo, apkraudavo gimdyvės pilvą žaliais beržo lapais“. Citata iš prof. A. Venckausko knygos „Žmogaus pradžia“, 1998 m.

Šias citatas pateikiu kaip įrodymą, į kur mus kviečia įvairios organizacijos, siūlančios gimdyti namų sąlygomis.

Mokslinės akušerijos pradžia Lietuvoje yra 1803 metai, kai Vilniaus universitete buvo įkurta Akušerijos katedra.

Tūkstančius metų natūralus gimdymo aktas buvo lydėtas gausių komplikacijų ir mirtinų pasekmių. Prieš keletą metų Lietuvoje buvo populiaru gimdyti vandenyje, pvz., Žirmūnuose vonioje. Turėjome rimtų komplikacijų, gelbėjome nukraujavusią gimdyvę. Mokliškai patvirtintų duomenų apie gimdymo vandenyje privalumus nėra. Taigi kvietimas „atgal į gamtą“ niekuo nepagrįstas. Tiesa, kai mūsų klinikoje buvo įrengta vonia gimdyvėms, norinčių gimdyti vonioje nebeliko.

Argi šiandien, kai gimdymo pagalba Lietuvoje mūsų pirmtakų darbo ir valstybės (kartu su Šveicarijos vyriausybe) investicijų dėka yra pasiekusi civilizuotų valstybių lygį, mes galime grįžti į bobučių pribuvėjų būseną?

Šiandien akušerijos stacionarai yra palankūs šeimai. Gimdymo metu dalyvauja gimdyvės vyras, palatos po gimdymo atitinka moters po gimdymo reikmes. Tad kodėl, visa tai paneigus, reikia gimdyti namuose? Deja, ir stacionare įvyksta komplikacijų, tačiau čia yra galimybė skubiai suteikti pagalbą.

Gimdymas namuose nėra Lietuvos problema. Buvo, yra ir bus tokių moterų, kurios neigia medicininę priežiūrą. Tai tarytum sekta, kurioje vyrauja savos nuostatos. Deja, Lietuva yra įvairi. Šiandien Lietuvoje yra palankios gimdymui ligoninėse sąlygos. Manau, kad SAM turėtų numatyti priemones įpareigojant ligoninių, kuriose uždaryti akušerijos stacionarai, direktorius organizuoti ne tik gimdyvių, bet ir nėščiąjų planinėms konsultacijoms transportavimą.

Vilniaus universiteto Akušerijos ir ginekologijos klinikos darbuotojai **kategoriškai** pasisako **prieš** įvairių „pribuvėjų“ ar medikų veiklos **gimdyti namuose** įteisinimą.

VU Akušerijos ir ginekologijos klinikos vedėja

prof. Gražina Drąsutienė